

POKRENIMO PROMJENE

Mira Kunstek, prof. - Dječji vrtić "Medveščak", Zagreb

Prije nekoliko godina Ministarstvo prosvjete i športa osnovalo je povjerenstva za izradu prijedloga novog ustroja hrvatskog školstva. Povjerenstva su obavila svoje zadaće, a Zavod za unapređenje školstva objavio je objedinjeni dokument na engleskom i hrvatskom jeziku i poslao ga u Vladu i Sabor u proceduru donošenja. Ali, političari su odlučili da taj predloženi dokument treba neke manje dorade i izmjene... onda se promijenila i vlast... sad su neki drugi ljudi u Ministarstvu... moramo im dati vremena da se snađu, da "pohvataju konce", da shvate što to treba mijenjati u predloženim dokumentima i da službeno i legalno pokrenu prosvjetnu djelatnost prema promjenama! Nadajmo se barem da neće opet sve ispočetka.

A u međuvremenu, to je valjda svakome jasno, praksa se mijenja. Odgojno-obrazovni djelatnici provode programe permanentnog stručnog usavršavanja, posjećuju seminare, znanstvene skupove, okrugle stolove, osposobljavaju se putem raznih tečajeva, sudjeluju u natječajima, akcijama i podupiru rad mnogih strukovnih udruga. I to je dobro, jer htjeli ili ne htjeli priznati, praksa se ipak mijenja iznutra. Zakoni, naputci, definirani i određeni programi važni su za sustav, oni su dobri ako služe kao orijentacija, daju sigurnost znanstvenih okvira i iznad svega štite i podupiru pravo i interes djeteta i njihovih roditelja.

Povjerenstvo u sastavu: Maja Ljubetić, Arjana Milijak, Lidija Vujičić, Mirjana Milanović, Mirjana Bakotić i Mira Kunstek izradilo je PRIJEDLOG KONCEPCIJE RAZVOJA RANOG ODGOJA I

OBRAZOVANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ. O toj je koncepciji predškolska javnost imala priliku dati svoje mišljenje i podržala je na brojnim skupovima i tribinama.

želim vas podsjetiti na osnovne zamisli takve osuvremenjene koncepcije i eventualno vas potaknuti na razmišljanje o vašoj vlastitoj situaciji.

1. Rani odgoj i obrazovanje počinje djetetovim rođenjem i traje do njegova polaska u osnovnu školu. Uređuje se kao sustav ranog odgoja i obrazovanja i kao prvi, samostalni dio cjelokupnog sustava odgoja i obrazovanja u Hrvatskoj. ROO se organizira u skladu sa znanstvenim i humanističko-razvojnim pristupom. Konvencijom o pravima djeteta i drugim dokumentima kojima se uređuju ljudska prava (međunarodni i nacionalni dokumenti i zakonski propisi) i demokratski uvjeti života.

Rani odgoj i obrazovanje se mora sagledavati kao dio ukupnog gospodarstvenog, socijalnog, kulturnog i političkog društvenog interesa i napretka i to na svim razinama, od obitelji i institucija za rani odgoj i obrazovanje, preko lokalne zajednice, do državnih institucija i tijela upravljanja.

Suvremeno organiziran sustav ranog odgoja i obrazovanja daje svakom djetetu pravo na najpogodniji program od rođenja do škole, a roditeljima pravo na izbor programa za dijete, pravo na aktivno sudjelovanje u njegovoj realizaciji i pravo utjecaja na sve dimenzije programa. Rani odgoj i obrazovanje je djelatnost od šireg društvenog značenja i kao takva podliježe stalnoj

kontroli javnosti. Programi pomoću kojih se ova djelatnost ostvaruje, javno ističu svoje ciljeve i zadaće, istražuju ih i vrednuju u skladu s općim i društvenim interesima i kvalitetom življenja djece i njihovih obitelji.

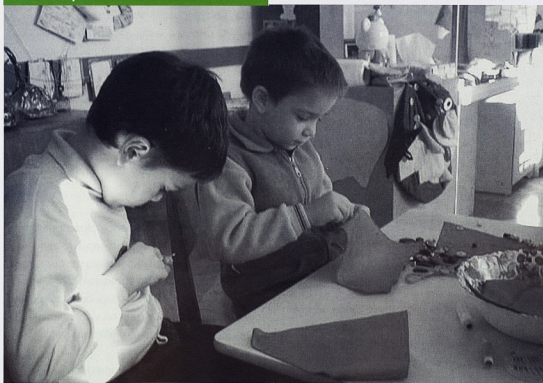
Rani odgoj i obrazovanje pridonosi razvoju demokracije i pluralizma, jer potiče ostvarivanje različitih programa, ideja i koncepcija, afirmira pravo na različitost, pravo na izbor i samostalno odlučivanje.

DV Matulji

2. Rani odgoj i obrazovanje podrazumijeva primjenu humanističkih pristupa koji su usmjereni na dijete i obitelj, a ostvaruju se organiziranjem i provedbom razvojno primjerenih programa. Osobiti se značaj pridaje ostvarivanju programa za djecu koja na bilo koji način odstupaju od razvoja svojih vršnjaka, koja žive u socijalno ugroženim obiteljima i za djecu pripadnike drugih narodnosti, etničkih zajednica ili nacionalnih manjina.

3. Razdoblje od rođenja do polaska u školu jest razdoblje od posebne važnosti za cjelokupni razvoj djeteta - čovjeka. Okruženje u kojem dijete živi i uči ima istaknuto mjesto u tom razdoblju, jer dijete ove dobi prvenstveno uči sudjelujući i čineći. Naglašava se važnost okruženja kao realnog programa koji uključuje odrasle u neposrednoj i posrednoj komunikaciji s djecom, organizacijske, fizičke, materijalne i socijalne uvjete, te slobodan djetetov izbor svega što mu takvo okruženje nudi.

4. Rani odgoj i obrazovanje ostvaruje se putem različitih oblika humanističko-razvojnih programa koji se provode na različitim mjestima kao što su Centri za rani odgoj i obrazovanje, dječji vrtići, osnovne škole, dječji domovi, knjižnice, bolnice, obitelji. Potiču se različiti oblici vlasništva kako bi se došlo do što više raspoloživog prostora i povećavao obuhvat djece od najranije dobi. Lokalna zajednica skrbi za osiguravanje prostornih, financijskih, organizacijskih i kadrovskih uvjeta za provedbu programa koji odgovaraju njihovim aktualnim potrebama, te u skladu s tim utvrđuje i odobrava vrste programa, oblike i trajanje programa.

5. Svaka institucija za provođenje ranog odgoja i obrazovanja ima pravo samostalno odlučiti o primjeni različitih humanističko-razvojnih programa i koncepcija, te o načinima njihovog provođenja, ako nisu u suprotnosti s općim cilje-

vima Koncepcije razvoja ranog odgoja i obrazovanja.

6. Najprimjereniji oblik organiziranja i provođenja razvojno primjerenih programa za djecu i obitelj je *Centar za rani odgoj i obrazovanje (CROO)*. CROO su samostalne ustanove koje organiziraju raznovrsne programe za djecu, roditelje, stručnjake i članove lokalne zajednice. Centar okuplja različite stručnjake koji sudjeluju, unapređuju i istražuju rani odgoj i obrazovanje djece (sukladno Konvenciji o pravima djeteta).

7. *Dječji vrtić* je institucija koja primarno provodi programe za cjeloviti rani odgoj i obrazovanje djece od godine dana do polaska u školu. Rad s djecom provodi se u odgojnim grupama. U skladu s humanističko-razvojnim programima uspostavlja se suradnja s roditeljima i članovima lokalne zajednice.

8. Programe ranog odgoja i obrazovanja provode odgojitelji, pedagozi, psiholozi, logopedi, defektolozi, socijalni i zdravstveni radnici i ostali stručnjaci ovisno o vrsti programa (stručnjaci iz područja umjetnosti, jezika, kulture, tradicije, športa, vjere...). Provedbu svakog razvojno primjerenog programa moguće je obogatiti uključivanjem roditelja, studenata, pomoćnih odgojitelja i volontera. Svi sudionici odgojno-obrazovnog procesa moraju u proces biti stručno uvedeni i u njemu sudjelovati pod stručnim nadzorom, te snositi javnu odgovornost za kvalitetu provođenja programa.

9. Obrazovanje odgojitelja zbog složenosti programa, a i u skladu sa znanstveno-stručnim razlozima, zahtijeva visokoškolsku razinu. Ističe se potreba kvalitativnih i strukturalnih promjena postojećeg sustava obrazovanja odgojitelja, a ne samo prijelaz od više razine na visokoškolsku razinu. Pravci promjena usklađeni su sa:

- slojevitošću zadaća u ostvarivanju cilja i

provođenju suvremeno koncipiranog ranog odgoja i obrazovanja,

- kontinuiranim odgojem i obrazovanjem djece od rođenja do polaska u školu,
- zahtjevima za samoprocjenu, promišljanjem i istraživanjem vlastite odgojno-obrazovne prakse,
- razvojem znanosti, struke i odgojno-obrazovne prakse.

Osim u visokoškolskim ustanovama, obrazovanje odgojitelja provodi se jednim dijelom kontinuiranim praktičnim radom i u institucijama ROO. Po završetku obveznog obrazovanja odgojitelja slijedi ostvarivanje pripravničkog staža te polaganja stručnog ispita. S ciljem humaniziranja uvjeta življenja djece i odraslih, stručne je ispite potrebno provoditi u institucijama i grupama u kojima odgojitelji i stručni suradnici provode odgojno-obrazovni proces.

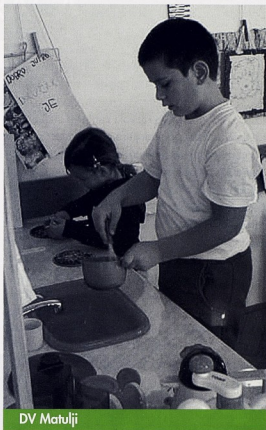
10. Profesionalni razvoj odgojitelja i stručnih suradnika ima za cilj unapređivanje odgojno-obrazovne prakse putem stručnog usavršavanja i dodatnih oblika obrazovanja.

Stručno usavršavanje provodi se s ciljem unapređivanja vlastite odgojno-obrazovne prakse i cjelokupne prakse u ustanovi putem akcijskih istraživanja, prenošenjem iskustava na druge, uključivanjem u druge oblike stručnog usavršavanja organizirane izvan ustanove.

Dodatno obrazovanje podrazumijeva stjecanje novih znanja iz područja važnih za rani odgoj i obrazovanje djeteta (strani jezik, informatika, različite humanističke koncepcije i sl.).

Stručno-razvojni centri osiguravaju uvjete za stručno usavršavanje i dodatno obrazovanje u određenoj lokalnoj zajednici s ciljem neposredne primjene suvremenih znanstvenih spoznaja iz područja pedagogije i psihologije iz područja ranog odgoja i obrazovanja u praksi i iz prakse. Ovi centri mogu samostalno egzistirati te u provedbi svojih programa surađivati s dječjim vrtićem ili s drugim institucijama u lokalnoj zaje-

dnici, a mogu biti organizirani u sklopu Centara za rani odgoj i obrazovanje.

DV Matulji

11. Napredovanje i unapređivanje stručnih djelatnika, kao i potvrđivanje licence zvanja, temelji se na praćenju i vrednovanju uspješnosti pri obavljanju poslova i zadaća te radne ocjene dobivene od Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta RH. Uvođenjem obveznog stručnog usavršavanja, objektivnog praćenja i vrednovanja kroz sustav akreditacije i postizanja licence kvalitetnog programa odgojitelja i vrtića, otvara se svim stručnjacima u ranom odgoju i obrazovanju mogućnost za napredovanje u struci.

12. Svaki program, odnosno svaka koncepcija, postavlja uvjete (standarde) pod kojima se provodi, a minimum obveznih uvjeta pod kojima se program provodi (broj djece u grupi, odgojitelja,

stručnih suradnika, sate rada, uz obvezu naznake sati za stručno godišnje usavršavanje, minimum zdravstveno-higijenskih uvjeta i prehrane) određuje se Zakonom. Zakon treba poticati kvalitetno provođenje programa te omogućavati promjene radi unapređivanja kvalitete. Zakonom se reguliraju organizacijski i financijski uvjeti provedbe programa ranog odgoja i obrazovanja.

13. Osetljivost ranog razvoja zahtjeva sustavni i kontinuirani rad u praćenju razvoja djece. Svaki program mora javno dokazivati da se na primjeren način potiče razvoj svakog djeteta, ostvaruje partnerstvo s roditeljima te podržavaju prava djece i njihovih obitelji.

Samoprocjenjivanje je obveza svakog stručnog djelatnika radi mogućnosti planiranja vlastitog stručnog i profesionalnog razvoja.

14. Lokalna zajednica utvrđuje ekonomsku cijenu za dijete u svakom programu, bez obzira na vlasnika ili osnivača i na jednaki način utvrđuje

obveznu participaciju roditelja i lokalne samouprave.

Samofinanciranjem se osigurava treći izvor financiranja programa i to: sponzorstva, donacije, drugi projekti i dodatne usluge koje pridonose unapređivanju kvalitete življenja djece u zajednici.

Možda će vam sve ovo pomoći da sebi odgovorite na neka pitanja, kao npr. gdje sam ja sa svojom praksom u odnosu na to, što bih od toga mogao/la primijeniti, trebam li se zalagati za ovakve stavove, ako da kako i gdje...?

Integracija u europsku zajednicu ima vrlo jasne kriterije povezane s ključnim riječima koje karakteriziraju smisao novih vrtića i škola: rani razvoj, centri u zajednici, učešća zajednice, profesionalna zajednica koja uči, integrirani centri...

(Community centers., Learning Community, Professional Learning Community, Integrative Centers). A gdje smo mi? Čini mi se da vremena za čekanje nema, zar ne?

DV Matulji